

osoba 1.134 što je za 9% više u odnosu na 2015. godinu. Osim toga, u posljednje dvije godine dolazi do promjene broja i strukture obrta pa njihov broj sa 349 u odnosu na 2015. povećava se na 439 ili 8% više u odnosu na prethodnu godinu. Najveći broj poslovnih subjekata bavi se trgovačkom djelatnošću, zatim slijedi prerađivačka industrija i građevinarstvo. Kod obrta dominantno mjesto zauzima područje djelatnosti trgovac na veliko i malo, popravak motornih vozila, te ugostiteljstvo i hotelijerstvo.

Obzirom da je u općini veliki broj malih poduzetnika osjeća se nedostatak malih pogona koji se mogu prilagoditi tržišnim potrebama, razvoj kooperacije malih i srednjih prerađivača i razvoj i opremanje poduzetničke zone, te korištenje EU fondova i dijaspore za gospodarstvo od strane malih i srednjih poduzetnika.

Izvoz/uvoz

Uočava se trend povećanja izvoza s kladaškog poslovnog područja (26% više u odnosu na 2015. godinu) što je direktan utjecaj akvizicija te investiranja domaćih privrednih društava.* (Izvor: Privredna komora USK-a).

Rang razvijenosti

Indeks razvijenosti općine Velika Kladuša u 2016. godini iznosi 68,2% što ovu lokalnu zajednicu svrstava u graničnu vrijednost nedovoljno razvijenih općina u Federaciji BiH (indeks razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Federacije BiH svrstava se u kategoriju nedovoljno razvijenih). Rang razvijenosti općine je 56 od 79 općina u FBiH.

Generalno gledano raspoloživi pokazatelji* jasno pokazuju nazadak općine Velika Kladuša u odnosu na druge općine i gradove u USK-U i FBiH. U njenom

Komparativni pregled socioekonomskih pokazatelja 2012-2017.

Pokazatelj/Te rrit.	2012.		2013.		2016.		2017.	
	Kladuša	Cazin	Kladuša	Cazin	Kladuša	Cazin	Kladuša	Cazin
Površina km2	331	356	331	356	331	356	331	356
Br. stanovnika	47.096	62.741	47.199	62.808	40.416	66.069	40.347	65.864
Br. akt. stan.	33.326	44.534	33.389	44.581	27.868	47.554	28.514	48.719
Br. zaposlenih	4.348	5.247	4.131	5.392	3.929	6.015	4.844	7.031
Br. nezaposl.	7.840	10.329	8.363	10.353	8.207	10.141	7.724	9.442
Pr. neto plaća	679	676	675	682	738	703	747	714
Broj penzionera	2.014	3.268	2.036	3.316	2.746	3.639	2.778	
Imos penz (000)	786.400	1015323	791.695	1019544	872.295	109843		
Br. učen. OŠ	4.673	6.098	4.862	6.343	4.585	5.258	4.438	
Br. uč. u Sr. Š.	1.843	2.828	1.658	2.594	1.482	2.054	1.434	
Broj ljekara	21	28	21	28	25	37		
Br. posl. subj.	1.424	2.096	1.463	2.134	1.573	2.452	1.130	
Br. prav.osoba	597	897	606	924	672	991	687	
Br. podružn.	399	586	412	606	462	714	472	
Broj obrtnika	428	613	445	604	439	747	443	

Prir. priraštaj	147	101	143	81	130	19		
GDP/per cap	4.171	3.131	4.271	3.210				
Uvoz u (000)KM	36.338	68.870	35.711	89.502	51.704	107.225	55.351	
Izvoz (000) KM	23.608	25.864	27.072	21.112	37.064	29.464	50.238	
Indeks razvij.	81,1	90,1	80,1	90,9	68,2	92,4	68,6	92,1
Rang od 79 op	47	37	47	36	56	37	56	36

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Fzs, Fzz,.... Ovaj izvor navodi prosječan broj zaposlenih u 2017. za Vel. Kladušu 4.263.

Spolna i starosna struktura stanovništva prema popisu 2013.

Tabela 2.	Ukupno	Starosna struktura						
		0-4	5-14	15-29	30-44	45-59	60-79	80+
Kladuša	40.419	4.199	5.604	9.726	9.156	7.739	4.380	431
M	19.889	2.756	2.880	5.000	4.710	3.513	1.936	138
Cazin	66.149	3.940	8.548	15.412	16.513	13.913	7.781	192
M	33.072	2.050	4.388	7.897	8.341	6.753	3.591	52

Izvor: Federalni zavod za statistiku.

Obrazovna struktura nezaposlenih decembar 2017.

Tabela 3.	Ukupno	Obrazovna struktura					
		VSS	VŠS	SSS	KV	VKV	Nestruč.
Kladuša	7.724	160	27	1.158	2.152	7	4.220
Cazin	9.442	385	62	1.800	2.892	19	4.284

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje.

Br. stanovnika 1991. 63.409 (Cazin) 52.921 (Vel. Kladuša)

Broj zaposlenih 1991. 7.464 (Cazin) 10.866 (Vel. Kladuša)

primjeru potvrđuje se pravilo da je u malim lokalnim zajednicama obrt kapitala, produktivnost rada, te koncentracija kapitala mala. Predstavljani podaci pokazuju kako se općina Velika Kladuša nalazi u donjem pragu indeksa razvijenosti. Promatrano dimenzijom nezaposlenosti i plaća Kladušćani žive različitim standardom života, on je zacijelo lošiji od kvalitete življenja federalnog prosjeka, jer stalno stanovništvo živi skromnim životom na rubu preživljavanja. Konceptualna analiza nazadovanja Velike Kladuše, između ostalog, prepoznaje moćne političke sile zakrčivanja – satanizacije građana od strane komšijskih političkih moćnika i njihovih trabanata. Uzrok nazatka i ova kvog socijalno – ekonomskog kretanja valja tražiti u složenom međudnosu demografskog, gospodarskog i društvenog razvoja općine prema razvoju preo-

stalag dijela FBiH. Politička blokada općinske vlasti i Kladušćana u cjelini, odsustvo strukturnih reformi i skroman rast investicija sprečavaju brži oporavak i rast ove lokalne zajednice.

Osvrt na situaciju –

sažetak

Kako se Velika Kladuša našla u situaciji nazatka? Gdje su korijeni krize?

Postoji li izlaz?

Nedostatak vizije, ideja i politička nemoć kladaške političke scene, te zapreka podrške kantonalne i federalne vlasti onemogućili su u poraću zdrav radni duh u traženju izlaza iz zapletenih puteva općine. Zbog toga, općinska politička moć bila je u nemogućnosti da se usmjeri i dovoljno odmakne kako bi rizici širenja krize bili dovedeni pod kontrolu, a općinsko gospodarstvo iskoči iz recesije. Uzak politički interes moćnika, manjak odgovornosti da promakne

interes Kladušćana, kako bi se napravio prodor u vođenju učinkovite socijalno – ekonomske politike usmjerene obnovi i rastu gospodarstva, ovu lokalnu zajednicu osudio je da klizi niz litiću ravno u nazadak u odnosu na druge krajiške općine i gradove. Unsko – sanska i federalna vlast nametnula je ograničenje podrške općinskoj vlasti putem nikad neizrečenih dovoljno jasno zabrana poticaja i podrške investiranja u kladaški poslovni prostor*. Svih godina poraća provodilo se prigušenje kroz dubinsko obezvrjeđivanje okosnice razvoja „Agrokomerc“, a radi svojih stranačkih ciljeva koristeći se taktikom bez presedana u civiliziranom svijetu. Prepoznatljivoj političkoj eliti zasigurno je bilo stalo što duže držati Veliku Kladušu ekonomski oronulu i unazađenu, zavađenu i zavodom zaslijepljenu provincijsku čaršiju. Opsjednuti nedavnom nesretnom prošlosti zavičajni politički subjekti silno su se trudili postići što bolje rezultate na štetu budućnosti općine, žrtvovali su budućnost samo nebi li uljepšali i ublažili svoje neuspjehe i promašaje. No, iako se u ovoj lokalnoj jedinici dogodilo unazađenje po svim socijalnim i ekonomskim veličinama, stanje nije tako kritično, jer u krizi se krije mogućnost za novi početak. Kako iskoristiti postojeću kadrovsku energiju, te može li kriza biti pokretač novih odnosa i procesa kojim gospodarstvo može dobiti poslovni zamah? Općinska vlast izabrana voljom birača 2016. godine zatekla je okean problema i suficit u budžetu od jednog miliona maraka u kešu. Preko 8.000 nezaposlenih je u gabuli, kako ih zaposliti? Mladi napuštaju zavičaj i odlaze u razvijeni svijet, kako im pomoći da nađu posao i ostanu na rodnoj grudi? Inozemnom kapi-